

ปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ ของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ

ปิยะพร มุ่งวัฒนา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
at_home73@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ การวิจัยนี้ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 386 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ที่ทำงานรับจ้างทั่วไปที่มีนายจ้าง 2) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระที่ไม่มีนายจ้าง

การนำเสนอผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) การเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า แรงงานนอกระบบถึงร้อยละ 90 มีความไม่พร้อมทางด้านเศรษฐกิจในการเข้าสู่วัยสูงอายุ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ ระดับการศึกษา ลักษณะการจ้างงาน รายได้ การเก็บออม การทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย การมีหลักประกันสุขภาพ ฐานะทางการเงินของตนเอง การก่อก้อนภายในครอบครัว การก่อก้อนภายในชุมชน/สังคม และการรับรู้ถึงระยะเวลาที่ควรเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุ ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ จำนวนบุตรในครัวเรือน ดังนั้นเพื่อให้แรงงานนอกระบบเกิดการเตรียมความพร้อม รัฐต้องเร่งดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยสนับสนุนให้ประชาชนได้รับโอกาสในการศึกษามากขึ้น ส่งเสริมการวางแผนทางการเงิน รวมทั้งมีหลักประกันต่างๆ ทั้งในด้านสุขภาพ การเงิน ครอบครัว ชุมชน/สังคม

คำสำคัญ : แรงงานนอกระบบ สังคมผู้สูงอายุ ความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงของมนุษย์ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

**Factors affecting the Informal Labour
Preparation for Economic Security in
Aging Life Living**

Piyaporn Mungwattana
Chulalongkorn University
at_home73@hotmail.com

Abstract

This article aims to present the factors affecting the informal labour preparation for economic security in aging life living. The research uses quantitative research techniques; data was collected from 386 samples thru a questionnaire. There are two groups of sample: 1) informal labour who are still working with employer 2) self-employed group.

The results are presented in two parts. Firstly, more than 90% of labour are not ready for economic security in aging life living. Secondly, there are two groups of factors affecting their preparation for economic security in aging life living, positive and negative factors. While the positive factors are level of education, employment, income, savings, bookkeeping, health insurance, financial status, family support, community/ social support and their recognition on how long it should take to prepare for the aging, the negative factor is the number of children in the household. Therefore, to ensure the informal workers will be well-prepared for their economic security, the state must urgently encourage people to get more educational opportunities, promote long-term financial planning and preparation for social, financial, family and community/society assurance.

Keywords: Informal Labour, Aging Society, Economic Preparation, Human Security, Economic Security

บทนำ

ปัจจุบันกลุ่มแรงงานนอกระบบของประเทศไทย เป็นกลุ่มแรงงานขนาดใหญ่และมีจำนวนมาก ซึ่งมีบทบาทเป็นเสาหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเสมอมา (สมภูมิ แสงวงกุล, 2553) ทั้งนี้ด้วยปัญหาและลักษณะเฉพาะของแรงงานนอกระบบ ซึ่งเป็นผู้ใช้แรงงานที่ไม่มีหลักประกันสังคมจากการทำงาน ทั้งการไม่มีสัญญาจ้างงาน ไม่มีนายจ้างตามกฎหมายแรงงาน หรือเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งไม่ได้ทำงานอยู่ในสถานประกอบการของนายจ้าง จึงเป็นผู้ที่ทำงานหนัก ค่าตอบแทนน้อย รายได้ไม่มั่นคง ทำให้ส่วนมากมีฐานะยากจน และมีปัญหาสุขภาพ ความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ ยังมีลักษณะกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อตั้งหรือยกเลิกกิจการได้ง่ายและกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป จึงทำให้การรวบรวมรายชื่อยังเป็นระบบเป็นไปได้ยาก อีกทั้งแรงงานเหล่านี้ไม่มีการรวมกลุ่มจึงไม่สามารถต่อรองในข้อเรียกร้องต่างๆ ได้ ด้วยปัญหาและลักษณะเฉพาะของแรงงานนอกระบบดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับ “แนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ (Human security)” ที่ต้องการให้มนุษย์ทุกคนมีความเป็นอยู่ที่ดี ได้รับสิทธิเสรีภาพ รวมถึง โอกาสที่เท่าเทียมกันและมีความปลอดภัย รวมถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยปราศจากความกลัว และปราศจากความขาดแคลน ซึ่งองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หมายถึง การที่ประชาชนมีรายได้พอเพียงแก่การยังชีพ และมีหลักประกันการมีงานทำ หรือการประกันสังคม (สุภาชัย สาระจารีต, 2545) ประชาชนเข้าถึงสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน พัฒนาตนเองเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ รวมทั้งมีเสถียรภาพของการมีงานทำ งานได้รับค่าตอบแทน ค่าตอบแทนเพียงพอและไม่ผันผวนเกินไป งานปราศจากอันตราย ดังนั้น จะพบว่า “แรงงาน

นอกระบบ”ของไทยนั้น ตกอยู่ในภาวะแห่งความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก

การเตรียมความพร้อมของแรงงานนอกระบบ

เมื่อเกิดปัญหาความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบประกอบกับสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบัน ที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี แต่ประชากรแรกเกิดและวัยแรงงานกลับมีลดลง อันก่อให้เกิดผลกระทบในหลายด้าน เช่น ภาวะการเลี้ยงดู และภาวะสุขภาพที่เสื่อมถอย ดังนั้น แรงงานนอกระบบจึงควรมีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่วัยทำงานและมีการเตรียมการก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ (ปรีชญา อังคะรัตนานา, 2551) โดยแรงงานนอกระบบจะต้องมีความตระหนักต่อการเตรียมความพร้อม ซึ่งหมายถึง ความรู้ที่นึกคิดหรือประเมินค่าจากสิ่งเร้าต่างๆ ที่ได้รับรู้มา ทั้งภายในและภายนอกบุคคล เช่น การได้รับความรู้ การรับรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ทักษะ ความสนใจ ความคิดความเชื่อ สภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ต่างๆ โดยสิ่งสำคัญที่ควรตระหนักเพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ คือ การมีหลักประกันเพื่อทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ซึ่งหลักประกันที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบมีดังนี้ 1) หลักประกันจากตนเอง ได้แก่ การมีงานทำและมีรายได้ การวางแผนใช้เงิน การเก็บออม การลงทุน การมีการศึกษา/ฝึกอบรม การมีสุขภาพและโภชนาการที่ดี การประกันสุขภาพโดยสมัครใจ 2) การเกื้อหนุนภายในครอบครัว เช่น การส่งเงินให้ใช้ การเลี้ยงดูบิดามารดา 3) การเกื้อหนุนภายในชุมชนหรือสังคม เช่น การออมกับสถาบันการเงินในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ต่างๆในชุมชน สหกรณ์ สวัสดิการชุมชน และ 4) หลักประกันโดยรัฐ ได้แก่ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า กองทุน

การออมแห่งชาติ (กอช.) และระบบประกันสังคม มาตรา 40 (แบบสมัครใจ)

เมื่อการมีหลักประกันทำให้เกิดการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าจึงต้องมีตัววัดการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยจะใช้สูตรการคำนวณจำนวนเงินที่ควรจะมี ณ วันเกษียณอายุของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2558) ดังนี้

$$\text{จำนวนเงินที่ควรจะมี ณ วันเกษียณอายุ} = \text{ค่าใช้จ่ายต่อปีหลังเกษียณ} \times \text{จำนวนปีที่คาดว่าจะใช้ชีวิตหลังเกษียณ}$$

จากการศึกษาของปัญญา ชูเลิศ (2551) เรื่อง การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุของเกษตรกรในพื้นที่เฝ้าระวังทางประชากร จ.กาญจนบุรี พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส ภาวะสุขภาพ เขตพื้นที่อยู่ จำนวนบุตรที่อยู่ในครัวเรือน รายได้ต่อปี และจำนวนที่ดินของตนเองเพื่อใช้ในการเกษตร ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับงานของกัญญา อภิพรชัยสกุล (2552) เรื่อง หลักประกันด้านเศรษฐกิจเพื่อวัยสูงอายุ : ศึกษากลุ่มประชากรอายุ 40-59 ปี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลทำให้มีหลักประกันทางเศรษฐกิจ คือ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ ภาวะสุขภาพ รายได้ อาชีพ เขตที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ในงานของสมบุญ ยมนาและคณะ (2551) เรื่อง ประชากรวัยกลางคน : การเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพในสังคมผู้สูงอายุใน 10-20 ปีข้างหน้า พบปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุ ได้แก่ อาชีพ การเก็บออมเงิน และหนี้สินอีกด้วย รวมทั้งงาน

ของอีริระ สินเดซาร์กซ์ และพรทิวป์ เนติภารัตนกุล (2554) ทำการวิจัยเรื่อง ความพร้อมของแรงงานนอกระบบกับการเป็นสังคมสูงอายุในประเทศไทย ซึ่งพบว่าประสบการณ์การทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมด้วยเช่นกัน

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่างประชากรอายุ 18-59 ปีที่เป็นแรงงานนอกระบบ และใช้สูตรคำนวณของ W.G. Cochran (1953) ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่สามารถทราบจำนวนประชากรแรงงานนอกระบบที่แน่นอน โดยให้มีค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้คลาดเคลื่อนร้อยละ 5 หรือ 0.05 ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวน 386 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มตามลักษณะการจ้างงาน กลุ่มละ 193 คน ดังนี้ 1) กลุ่มที่มีการทำงานที่มีนายจ้าง ได้แก่ แรงงานนอกระบบที่รับจ้างเอางานไปทำที่บ้าน แรงงานรับจ้างทำของ ลูกจ้างของนายจ้างที่จ้างไว้เพื่อทำงาน อันมีลักษณะเป็นครั้งคราว ผู้รับจ้างรายย่อย ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้าน อันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย 2) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระทั่วไปซึ่งไม่มีนายจ้าง ได้แก่ คนขับรถรับจ้างทั่วไปทั้งที่เป็นรถของตนเองหรือรถเช่า แม่ค้าหาบเร่แผงลอย ช่างเสริมสวย ช่างตัดผม ช่างซ่อมรองเท้า เจ้าของร้านขายของชำขนาดเล็ก ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล โดยเก็บข้อมูลช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม พ.ศ.2559 ซึ่งการวิเคราะห์ใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ข้อมูลสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติเชิงอ้างอิง เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างประชากร 2 กลุ่ม (Independent-Samples T-

Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยในประชากรตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป (Analysis of Variance : ANOVA)

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

จากผลการศึกษาและการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจในการเข้าสู่วัยสูงอายุ จะแบ่งผลการศึกษาเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ การศึกษาครั้งนี้ใช้สุทธการคำนวณจำนวนเงินที่ควรจะมี ณ วันเกษียณอายุของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2558) เพื่อเป็นตัววัดการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ ผลจากการคำนวณ พบว่า มีแรงงานนอกระบบถึงร้อยละ 90 มีความไม่พร้อมทางด้านเศรษฐกิจในการเข้าสู่วัยสูงอายุ

ตารางที่ 1 จำนวนเงินที่เพียงพอในวัยเกษียณหรือเลิกทำงานไปแล้ว

จำนวนเงินที่เพียงพอในวัยเกษียณหรือเลิกทำงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เพียงพอ	351	90.9
เพียงพอ	35	9.1
รวม	386	100.0

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ พบว่า มีทั้งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ดังนี้

2.1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก

จากตารางที่ 2 และ 3 พบว่า ปัจจัยระดับการศึกษา ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า เนื่องจากการได้รับการศึกษาหรือความรู้จะช่วยให้รับรู้ถึงความสำคัญของการเตรียมตัวในอนาคตมากขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนมากจะมีระดับการศึกษาอยู่ที่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ซึ่งผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับชั้นดังกล่าว มีการเตรียมความพร้อมมากกว่า สอดคล้องกับงานของปัญญา ชูเลิศ (2551) พบว่า กลุ่มที่เรียนจบสูงกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นกลุ่มที่มีการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ รวมทั้งงานของกัญญา อภิพรชัยสกุล (2552) ซึ่งพบว่า เมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้น โอกาสในการมีหลักประกันด้านเศรษฐกิจจะเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ลักษณะการจ้างงานและรายได้เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้เกิดการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ โดยผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระที่ไม่มีนายจ้าง มีการเตรียมความพร้อมมากกว่าผู้ที่มีรับจ้างทั่วไปที่มีนายจ้าง และผู้ที่มีรายได้สูงมีความสามารถในการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า สอดคล้องกับงานของสมบุญ ยมนาและคณะ (2551) กล่าวไว้ว่า กลุ่มผู้ทำงานนอกระบบที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวจะมีรายได้รวมสูงกว่าอาชีพอื่นๆ ในขณะที่ผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างจะมีรายได้ต่ำกว่าอาชีพอื่นๆ นอกจากนี้ปัจจัยด้านการเก็บออม ผู้ที่เก็บออมเงินจะมีการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เก็บออมเงิน สอดคล้องกับงานของธีระสินเดชาธิ์รักษ์และพรทิพย์ เนติภรณ์ทนกุล (2554) กล่าวว่า แรงงานนอกระบบที่มีเงินออมจะมีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุมากกว่าคนที่ไม่ไม่มีเงินออม โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ

ในส่วนของปัจจัยเกี่ยวกับการมีหลักประกัน พบว่า ผู้ที่มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย มีหลักประกันสุขภาพ มีความพร้อมด้านฐานะทางการเงินของตนเอง ได้รับการเกื้อหนุนภายในครอบครัว ได้รับการเกื้อหนุนภายในชุมชน/สังคม เป็นผู้ที่มีการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าผู้ที่ไม่มีหรือไม่ได้รับหลักประกันเหล่านี้ สอดคล้องกับที่ปริชฐา อังคะรัตนา (2551) กล่าวไว้ว่า การมีหลักประกันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความมั่นคงในชีวิต และกัญญา อภิพรชัยสกุล (2552) ยังได้กล่าวอีกว่า ทุกคนควรมีการเตรียมหลักประกันความมั่นคงให้กับตนเอง ส่วนปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับระยะเวลาที่ควรเตรียมความพร้อมทางการเงินเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากรับรู้ถูกต้องว่าควรเตรียมความพร้อมตั้งแต่เริ่มทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับธีระ สิ้นเดชารักษ์และพรทิพย์ เนติภารัตนกุล (2554) ซึ่งได้กล่าวว่า บุคคลควรเตรียมพร้อมทางการเงินตั้งแต่เริ่มมีรายได้หรือเริ่มประกอบอาชีพ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ ระดับการศึกษา ลักษณะการจ้างงาน รายได้ การเก็บออม การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การมีหลักประกันสุขภาพ ฐานะทางการเงินของตนเอง การเกื้อหนุนภายในครอบครัว การเกื้อหนุนภายในชุมชน/สังคม และการรับรู้ถึงระยะเวลาที่ควรเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุ

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลทางบวกต่อการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ สถิติ T-Test

ลักษณะการจ้างงาน	จำนวน	\bar{x}	S.D.	t	P
ทำงานรับจ้างที่มีนายจ้าง	193	2.03	.83	-3.29	.00
ประกอบอาชีพอิสระทั่วไปไม่มีนายจ้าง	193	2.34	1.04		

การเก็บออมเงิน					
เก็บออม	183	2.51	.95	6.64	.00
ไม่ได้เก็บออม	203	1.89	.87		
การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย					
ไม่ทำ	355	2.11	.92	-5.55	.00
ทำ	31	3.07	.89		
การมีหลักประกันทางสุขภาพ					
ไม่มี	33	2.82	.88	-4.06	.00
มี	353	2.13	.94		
การเกื้อหนุนภายในชุมชน/สังคม					
-เพื่อน ชุมชน นายจ้าง ไม่สามารถพึ่งพาได้	169	2.02	.97	-2.93	.00
-เพื่อน ชุมชน นายจ้าง พึ่งพาได้	217	2.31	.93		

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีผลทางบวกต่อการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ สถิติ One-way ANOVA

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระดับการศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	4	28.31	7.08	8.33	.00
ภายในกลุ่ม	381	323.63	.85		
รวม	385	351.94			
รายได้					
ระหว่างกลุ่ม	5	45.16	9.03	11.19	.00
ภายในกลุ่ม	380	306.78	.81		
รวม	385	351.94			

ฐานะทางการเงินของตนเอง					
ระหว่างกลุ่ม	3	106.01	35.34	54.89	.00
ภายในกลุ่ม	382	245.93	.64		
รวม	385	351.94			
การถือหุ้นภายในครอบครัว					
ระหว่างกลุ่ม	2	43.08	21.54	26.71	.00
ภายในกลุ่ม	383	308.87	.81		
รวม	385	351.94			
ระยะเวลาที่ควรเตรียมความพร้อม					
ระหว่างกลุ่ม	2	6.04	3.02	3.35	.04
ภายในกลุ่ม	383	345.90	.90		
รวม	385	351.94			

2.2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ

จากตารางที่ 4 พบว่าปัจจัยจำนวนบุตรในครัวเรือนที่มีมากทำให้การเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจเป็นไปได้ยาก เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรมากตามไปด้วย สอดคล้องกับงานของปัญญา ชูเลิศ (2551) ซึ่งพบว่าจำนวนบุตรที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันมีผลทางลบต่อการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากผู้ที่มีบุตรหลายคนก็จะมียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีผลทางลบต่อการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
จำนวนบุตรในครัวเรือน					
ระหว่างกลุ่ม	2	9.80	4.90	5.31	.01
ภายในกลุ่ม	223	205.64	.92		
รวม	225	215.43			

สรุปผล

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ พบว่า กลุ่มแรงงานนอกระบบกว่าร้อยละ 90 มีความไม่พร้อมทางด้านเศรษฐกิจในการเข้าสู่วัยสูงอายุ เนื่องจากแรงงานนอกระบบขาดปัจจัยเชิงบวกหลายประการ ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้ แรงงานนอกระบบมีลักษณะงานที่ไม่ต้องใช้ความรู้หรือทักษะมากนักและได้รับค่าตอบแทนน้อย ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้แรงงานนอกระบบไม่สามารถออมเงินได้ อีกทั้งมีภาระค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากต้องดูแลคนในครอบครัวจำนวนมาก โดยเฉพาะการดูแลบุตร สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ได้ คือ จำนวนบุตรมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจในการเข้าสู่วัยสูงอายุ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ ซึ่งแรงงานนอกระบบที่ประกอบอาชีพอิสระจำเป็นต้องมีทุนในการทำงาน เช่น ต้นทุนในการลงทุนค้าขาย ค่าเช่าที่ ค่าผ่อนรถรับจ้าง อีกทั้งยังมีหนี้สินที่ต้องชำระคืนอีกด้วย นอกจากนี้ ลักษณะอาชีพของแรงงานนอกระบบมี

ระยะเวลาในการทำงานที่ยาวนาน ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพและอุบัติเหตุ ทำให้แรงงานนอกระบบบางส่วนมีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาต่อเนื่อง ดังนั้น แรงงานนอกระบบต้องแบกรับภาระดังกล่าวเป็นอย่างมาก อีกทั้งส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพเสริม กลุ่มตัวอย่างจึงมีรายรับจากการประกอบอาชีพหลักทางเดียวเท่านั้น ทำให้รายรับไม่สมดุลกับรายจ่าย

นอกจากการไม่มีเงินออมซึ่งแสดงถึงความไม่พร้อมแล้ว ยังพบอีกว่าหลักประกันจากการเกื้อหนุนภายในครอบครัว และชุมชนหรือสังคม มีไม่มากนัก และมักคิดว่าตนเองสามารถพึ่งพาครอบครัวได้บ้าง ในบางครั้ง แสดงถึงความไม่แน่นอนของการมีหลักประกันในอนาคต โดยกลุ่มแรงงานนอกระบบให้ความสำคัญกับหลักประกันโดยรัฐเป็นอย่างมาก ทั้งเรื่องเศรษฐกิจและสุขภาพ ส่วนมากคิดว่าตนเองจะได้รับความช่วยเหลือหรือเข้าถึงสิทธิต่างๆของรัฐ และเกือบทั้งหมดมีหลักประกันทางสุขภาพ โดยเป็นหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าซึ่งเป็นบริการขั้นพื้นฐานของรัฐเท่านั้น มีส่วนน้อยที่ทำหลักประกันในรูปแบบสมัครใจ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะไม่มีเงินพอที่จะทำประกันในรูปแบบอื่น และอีกทางหนึ่งก็แสดงถึงความหวังที่จะให้รัฐช่วยเหลือตนเองยามเข้าสู่วัยสูงอายุมากที่สุด ดังนั้น การที่กลุ่มตัวอย่างไม่มีหลักประกันต่างๆ เหล่านี้หรือมีแต่ไม่มากนัก จึงสะท้อนให้เห็นว่า แรงงานนอกระบบไม่มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจในการเข้าสู่วัยสูงอายุ และส่งผลให้ไม่มี ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะ

- รัฐควรเร่งสนับสนุนให้แรงงานนอกระบบ มีการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจในการเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยการให้ความรู้เรื่อง

ทางการเงิน (Financial literacy) เช่น การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การเก็บออม

- รัฐควรเร่งสนับสนุนให้เกิดการเก็หนุ่ในกรอบครัวเพื่อให่สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง รวมทั้งเร่งสนับสนุนการเก็หนุ่ในชุมชน/สังคม ผ่านกองทุนสัจจะออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์ชุมชน ผ่านกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ประกันสังคมมาตรา 40 แบบสมัครใจ

- รัฐควรเร่งขยายการเข้าถึงหลักประกันทางสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันทางสุขภาพ ซึ่งนำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจในยามสูงอายุ

- รัฐควรเร่งให้ความรู้และความสำคัญเกี่ยวกับการเป็นสังคมผู้สูงอายุ และการรับรู้ถึงฐานะทางเศรษฐกิจของตนเอง เพื่อประเมินและวางแผนด้านการเงินเพื่อให้พร้อมรับมือกับวัยสูงอายุ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัญญา อภิพรชัยสกุล. (2552). **หลักประกันด้านเศรษฐกิจเพื่อวัยสูงอายุ : ศึกษาในกลุ่มประชากรอายุ 40-59 ปี จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาระบบบริหารและสังคม, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2558). **วางแผนเกษียณ**.

(ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก:

https://www.set.or.th/education/th/start/start_start_3_5.pdf (วันที่เข้าถึง 17 มกราคม 2559).

ธีระ สิ้นเดชารักษ์ และพรทิพย์ เนติภารัตนกุล. (2554). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความพร้อมของแรงงานนอกระบบกับการเป็นสังคมสูงอายุในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ปรีษฐา อังคะรัตน์นา. (2551). **การเตรียมการด้านเศรษฐกิจก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากรในพื้นที่เฝ้าระวังทางประชากรกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาระบบบริหารและสังคม, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปัญญา ชูเลิศ. (2551). **การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุของเกษตรกรในพื้นที่เฝ้าระวังทางประชากรกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาระบบบริหารและสังคม, มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมบุญ ยมนาและคณะ. (2551). **ประชากรวัยกลางคน : การเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพในสังคมผู้สูงอายุใน 10-20ปีข้างหน้า**. ปทุมธานี : สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมภูมิ แสงวงกุล. (2553). **รายงานนอกระบบ...เสาหลักเศรษฐกิจไทย**. วารสารประชากรศาสตร์, 26,1 (มีนาคม): 60-78.

สุภาชัย สาระจรัส. (2545). **ทิศทางใหม่ความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ภาษาอังกฤษ

Cochran, W. G. (1953). **Sampling Techiques**. New York: John Wiley & Sons. Inc.